Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi Fascicula: Asistenţă Socială, Sociologie, Psihologie
Year-Book „Petre Andrei" University from Iasi
Fascicle: Social Work, Sociology, Psychology
ISSN: 2248-1079
Coverd in: CEEOL, Index Copernicus, Ideas, RePeC, Socionet, Econpapers

A COMPARATIVE OVERVIEW OF SOCIAL PROTECTION SYSTEMS IN MEMBER STATES OF THE FIFTH EUROPEAN UNION' ENLARGEMENT WAVE

[UN TABLOU COMPARATIV AL SISTEMELOR DE PROTECŢIE SOCIALĂ DIN STATELE MEMBRE ALE VALULUI CINCI DE EXTINDERE A UNIUNII EUROPENE]

Simona Maria STĂNESCU
Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenţă Socială, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp: 7-25

Published by:
Lumen Publishing House
On behalf of:
„Petre Andrei" University from Iasi

A Comparative Overview of Social Protection Systems in Member States of the Fifth European Union' Enlargement Wave

[Un tablou comparativ al sistemelor de protecție socială din statele membre ale valului cinci de extindere a Uniunii Europene]

Simona Maria STĂNESCU [1]

Abstract

The research of the current stage of the social protection systems allow to highlight the domestic capacity to face social responsibility assumed as member state of the European Union (EU). As methodology, secondary analysis were based on EU's Mutual Information System on Social Protection (MISSOC) and Training and Mutual Information System on Social Protection. Three categories of countries were identified: with stable social protection systems, moderated reforms and in-depth reforms. „Stable" social protection systems (Cyprus, Lithuania, Slovenia) included social institutional actors permanently involved within analysed period. Registered minor changes were noticed mainly due to conceptual clarifications. Institutional changes in countries with moderated reforms in social protection systems (Bulgaria, Czech Republic, Estonia, Latvia, Poland, Slovak Republic) were mainly due to mutual clarifications and share of responsabilities between stakehloders including newly involved. Social protection systems in Malta, Romania and Hungary faced in-depth structural reforms in search for suitable social policy solutions.

Keywords:

social protection, institutional design, EU accession, candidate countries

---

[1] Simona Maria STĂNESCU - Doctor în sociologie, cercetător ştiinţific II Institutul de Cercetare a Calității Vieții, Academia Română Casa Academiei, Calea 13 Septembrie nr. 13, sector 5, București Sursa de finanțare: bursă postdoctorală în cadrul proiectului co-finanţat de Uniunea Europeană prin Programului Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013 în cadrul proiectului Pluri şi interdisciplinaritate în programe doctorale şi postdoctorale Cod Proiect POSDRU/159/1.5/S/141086 simona_vonica@yahoo.com

Stanescu, S. M. (2014). A Comparative Overview of Social Protection Systems in Member States of the Fifth European Union' Enlargement Wave [Un tablou comparativ al sistemelor de protectie sociala din statele membre ale valului cinci de extindere a Uniunii Europene]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 7-25.

Lucrarea analizează sistemele de protecţie socială din punct de vedere al modificărilor cadrelor instituţionale din cele douăsprezece state membre din al cincilea val de extindere a Uniunii Europene (UE). Zece ţări au aderat în 2004 (Cipru, Estonia, Letonia, Lituania, Malta, Polonia, Republica Cehă, Slovacia, Slovenia şi Ungaria) urmate în 2007 de Bulgaria şi România. Momentele decalate în timp au reprezentat două etape ale aceluiaşi val de extindere a UE, fără precedent ca dimensiune.

Din punct de vedere conceptual, lucrarea foloseşte termenul de protecţie socială drept „cel mai evident rezultat al politicii sociale" (Pop, 2007:447) şi ca „un set de măsuri orientat spre asigurarea unui anumit nivel de bunăstare şi securitate socială pentru întreaga populaţie şi în mod special pentru anumite grupuri sociale" (Zamfir, 1993:466). Sistemele de protecţie socială sunt caracterizate prin: „reducerea sărăciei şi, implicit, a polarizării sociale, protecţia în faţa riscurilor imposibil de asigurat pe pieţele muncii (riscurile de îmbolnăvire şi riscurile longevităţii) şi recompensarea pe termen lung a participării pe pieţele muncii" (Stanciu, 2007:142). Programele de guvernare din România post-decembristă au menţionat preponderent termenul de protecţie socială pentru descrierea situaţiei sociale, atât cu conotaţie de politica publică cât şi de asistenţă socială (Stănescu, 2013:36). Politica socială include sistemul contributiv şi cel non-contributiv. Transferurile financiare contributorii sunt furnizate pe baza unei contribuţii anterioare şi includ asigurările sociale: asigurările de pensii, asigurările de şomaj, serviciile de îngrijire a sănătăţii şi asigurările de sănătate (Cace, 2004:29-52). Sistemul non-contributiv este reprezentat de sistemul de asistenţă socială compus la rândul său din prestaţii sociale şi servicii sociale (Legea 705/2001 privind sistemul naţional de asistenţă socială, Legea 47/2006 privind sistemul naţional de asistenţă socială şi Legea 292/2011 a asistenţei sociale).Dinamica beneficiilor sociale din perioada post-comunistă în România a fost mai degrabă reactivă decât carte a unei viziuni strategice (Stănescu *şi alţii*, 2012: 239).

Metodologie

Cercetarea se bazează pe analize secundare a două baze de date: a Consiliului Europei Mutual Information System on Social Protection of the Council of Europe (MISSCEO) (2000-2002 şi 2004) şi Mutual Information system on Social Protection (MISSOC) (2005-2014) bază de date a Comsiei Europene, Directoratul General al Ocupării Forţei de Muncă, Afaceri Sociale şi Egalităţii de Şanse.

Stanescu, S. M. (2014). A Comparative Overview of Social Protection Systems in Member States of the Fifth European Union' Enlargement Wave [Un tablou comparativ al sistemelor de protectie sociala din statele membre ale valului cinci de extindere a Uniunii Europene]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 7-25.

O limită a utilizării celor două baze internaţionale de date este faptul că unele raportări anuale lipsesc sau nu respectă formatul standard. Totodată, anul 2003 nu este raportat în nici una dintre cele două baze. O altă limită a cercetării o reprezintă parţiala disponibilitate a informaţiilor privind schimbările instituţionale fie că este vorba despre desfiinţarea unor instituţii subordonate structurilor administraţiei publice centrale (în special ministere) fie că este vorba despre implicarea unor structuri noi. În acest ultim caz, am identificat situaţii în care noile strcturi sunt în cadrul actorilor instituţionali deja implicaţi dar şi situaţii în care actorii instituţionali sunt complet noi. Ne propunem ca una dintre direcţiile următoare de studiu să fie analiza argumentelor care au condus la modificările instituţionale identificate. Luăm în considerare continuarea analizei de birou prin rapoartele naţionale înaintate către UE în procesul de negociere corelate cu informaţiile incluse în rapoartele UE de monitorizare dar şi cercetarea calitativă prin organizarea de interviuri şi focus grupuri cu reprezentanţi instituţionali cheie din fiecare stat membru analizat.

Analize naţionale ale construcţiei instituţionale în domeniul protecţiei sociale 2000-2014[2]

Bulgaria

Trei dintre cei patru actori instituţionali au fost constant[3] implicaţi: Ministerul Muncii şi Politicii Sociale, Ministerul Sănătăţii şi Cabinetul Miniştrilor. Ministerul Finanţelor prin Agenţia Naţională de Venituri a fost menţionat din 2007.

Analiza instituţiilor subordonate Ministerului Muncii şi Politicii Sociale evidenţiază modificări ale titulaturilor. Institutul Naţional de Securitate Socială s-a transformat în 2007 în Institutul Naţional de Asigurări Sociale. Serviciul Naţional de Asistenţă Socială şi-a schimbat denumirea în anul 2002 în Serviciul Naţional de Asistenţă devenind începând cu 2004 Agenţia de Asistenţă Socială. Deşi menţionate până în anul 2004, municipalităţile şi Agenţia de Ocupare a Forţei de Muncă nu mai apar începând cu 2007. Totodată, ultima instituţie şi-a schimbat în 2001 denumirea din Serviciul Naţional de Ocupare.

În cadrul Ministerului Sănătăţii funcţionează din 2000 Fondul Naţional de Asigurări de Sănătate.

[2] Informaţiile pentru anul 2003 nu sunt disponibile.

[3] Mai puţin anii 2003, 2005 şi 2006

Stanescu, S. M. (2014). A Comparative Overview of Social Protection Systems in Member States of the Fifth European Union' Enlargement Wave [Un tablou comparativ al sistemelor de protectie sociala din statele membre ale valului cinci de extindere a Uniunii Europene]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 7-25.

Agenţia Naţională de Supervizare a Asigurărilor din Cabinetul de Miniştri a devenit în 2007 Comisia de Supervizare Financiară.

Dintre cei patru actori instituţionali din protecţie socială în Bulgaria, Ministerul de Finanţe a fost implicat în anul aderării la UE. Cel mai stabil din punct de vedere al reformelor administrative a fost Ministerul Sănătăţii. Dintre cele patru structuri instituţionale subordonate Ministerului Muncii şi Politicii Sociale, două au fost active pe întreaga perioadă analizată dar cu modificări ale titulaturii, indicator al reformelor. Din 2007 nu a mai fost menţionată implicarea municipalităţilor şi a Agenţiei de Ocupare. Ipoteza de cercetare că aceste modificări instituţionale au fost condiţionate de aderarea la UE s-ar pute testa în condiţiile accesului la informaţii pentru 2005 şi 2006.

Cipru

Patru ministere sunt implicate în sistemul de protecţie socială: Ministetul Muncii şi Asigurării Sociale, Ministerul de Finanţe, Ministerul Sănătăţii şi, începând din 2014, Ministerul de Interne.

Au fost identificate trei structuri subordonate Ministerul Muncii şi Asigurării Sociale: Serviciile de Asigurări Sociale, Serviciile de Bunăstare Sociale (despre a căror funcţionare avem informaţii pentru 2005-2014) şi Departamentul de Muncă, menţionat doi ani după aderarea la UE. Această structură a fost reorganizată în 2009 în Departamentul pentru Incluziunea Socială a Persoanelor cu Dizabilităţi.

Pentru perioada 2005-2014 au fost menţionate Serviciul de Granturi şi Beneficii în Ministerul de Finanţe şi Organizaţia pentru Doctorii din Sistemul de Îngrijire a Sănătăţii şi a Spitalelor în Ministerul Sănătăţii. Ministerul de Interne este implicat din 2014 prin Birourile districtuale administrative.

Cadrul instituţional al protecţiei sociale din Cipru prezintă noi ministere implicate cu noi instituţii subordonate. Nu au fost înregistrate instituţii a căror activitate a încetat în perioada analizată.

Estonia

Ministerul Afacerilor Sociale reprezintă actorul instituţional permanent prezent în furnizarea protecţiei sociale. Începând din 2006 s-a alăturat Ministerul de Finanţe.

Din cele cinci structuri subordonate Ministerului Afacerilor Sociale, Consiliul de Asigurări Sociale este singurul care a păstrat aceeaşi titulatură. Fondul Central de Sănătate despre care nu avem informaţii

Stanescu, S. M. (2014). A Comparative Overview of Social Protection Systems in Member States of the Fifth European Union' Enlargement Wave [Un tablou comparativ al sistemelor de protectie sociala din statele membre ale valului cinci de extindere a Uniunii Europene]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei” din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 7-25.

disponibile în 2003 şi-a schimbat în 2005 numele în Fondul de Asigurări de Sănătate. Consiliul pentru Piaţa Muncii a funcţionat până în 2010. Din 2005 a fost înfiinţat Fondul de Asigurări de Şomaj.

Pe lângă elementele stabile în construcţia instituţională, Estonia prezintă instituţii a căror activitate a încetat în perioada analizată dar şi instituţii nou înfiinţate, inclusiv noi ministere implicate.

Letonia

Ministerul Bunăstării reprezintă principalul actorul instituţional implicat în protecţia socială. Serviciul de Stat pentru Venituri a fost de asemenea activ în întreaga perioadă analizată.

Începând cel mai probabil din 2005 (datele pentru 2004 nu sunt disponibile), Ministerul Sănătăţii este prezent în design-ul naţional de protecţie socială prin Agenţia de Stat pentru Asigurarea Socială Obligatorie. Această instituţie a suferit trei reorganizări succesive transformându-se în Centrul de Plată în domeniul Sănătăţii (2010) şi în Servicul de Sănătate Publică (2012). Ministerul Sănătăţii a preluat din 2005 responsabilităţile Ministerului Bunăstării în domeniul asigurărilor de sănătate.

Din punct de vedere al construcţiei instituţionale, două structuri centrale au fost prezente pe întreaga perioadă şi cea de a treia a început să fie implicată din 2005. Ipoteza de cercetare a condiţionării de aderarea la UE poate fi testată în condiţiile accesului la informaţii pentru 2004.

Lituania

Două ministere de resort sunt implicate: Ministerul Securităţii Sociale şi Muncii şi Ministerul Sănătăţii. Dintre cele patru instituţii subordonate Ministerului Securităţii Sociale şi Muncii, trei au fost constant implicate: Consiliul pentru Fondul Asigurărilor Sociale de Stat, direcţiile municipale de asistenţă socială şi municipalităţile locale. Cea de a patra structură şi-a schimbat denumirea din Departamentul [n.a.] Naţional de Schimb în Someniul Muncii în din Departamentul [n.a.] Lituanian de Schimb în Domeniul Muncii. În Ministerul Sănătăţii, Fondul de Stat pentru Pacienţi s-a transformat din 2011[4] în Fondul Naţional pentru Asigurări de Sănătate.

În perioada analizată, ministerele de resort au fost constant implicate. Nu au fost înregistrate ministere sau instituţii subordoante care

[4] Informaţiile pentru anul 2010 nu sunt disponibile

Stanescu, S. M. (2014). A Comparative Overview of Social Protection Systems in Member States of the Fifth European Union' Enlargement Wave [Un tablou comparativ al sistemelor de protectie sociala din statele membre ale valului cinci de extindere a Uniunii Europene]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 7-25.

să fie nou implicate sau care să îşi fi încetat activitatea. Lituania prezintă un cadru instituţional extrem de stabil din punct de vedere al reformelor administrative.

Malta

Deşi un singur actor instituţional este implicat în furnizarea protecţiei sociale, acesta a cunoscut unele dintre cele mai profunde reorganizări şi restructurări oglindite în nu mai puţin de cinci titulaturi. Ministerul pentru Politica Socială s-a modificat în 2005 în Ministerul pentru Familie şi Solidaritate Socială. În 2008 a revenit la Ministerul Politicii Sociale. Începând din 2012 s-a intitulat Ministerul pentru Justiţie, Dialog şi Familie. Din 2014 se numeşte Ministerul pentru Familie şi Solidaritate Socială.

Comparativ cu statele membre din al cincilea val de extindere a UE şi probabil în strânsă legătura cu suprafaţa relativ redusă a ţării, ministerul cumulează responsabilităţi diverse. Ne referim aici la Departamentul pentru Relaţiile Industriale şi de Ocupare a Forţei de Muncă (2008-2009), Departamentul de Locuinţe Sociale (2005-2007), Consiliul Cooperativelor (2002), Comisia Naţională împotriva Abuzului de Droguri, Alcool şi alte Substanţe care determină Dependenţa (2005-2014 cu uşoară modificare de titulatură în 2008), Centrele de Educaţie a Adulţilor (2005-2007) sau Departamentul pentru Persoane Vârstnice şi Îngrijire Comunitară (începând din 2014). Printre instituţiile sau departamentele cu activitate neîntreruptă în perioada analizată menţionăm: Autoritatea pentru Locuinţe, Comsia Naţională pentru Persoane cu Dizabilităţi şi Fundaţia pentru servicii sociale de bunăstare.

Deşi un singur minister de resort este implicat în domeniul protecţiei sociale, Malta prezintă un cadru instituţional profund marcat de restructurări şi reorganizări administrative.

Polonia

Trei actori instituţionali au fost implicaţi: Ministerul Muncii şi Politicii Sociale, Ministerul Economiei şi Forţei de Muncă şi Ministerul Sănătăţii.

Un an după aderare, s-a adoptat titulatura de Minister al Politicii Sociale iar responsabilităţile din domeniul forţei de muncă (Birourile Naţionale ale Forţei de Muncă) au fost preluate în 2005 de Ministerul Economiei şi Forţei de Muncă (Birourile Regionale şi Locale ale Forţei de Muncă). În 2006 s-a revenit la denumirea de Ministerul Muncii şi Politicii Sociale, nume păstrat până în prezent. Birourile Regionale şi Locale ale

Stanescu, S. M. (2014). A Comparative Overview of Social Protection Systems in Member States of the Fifth European Union' Enlargement Wave [Un tablou comparativ al sistemelor de protectie sociala din statele membre ale valului cinci de extindere a Uniunii Europene]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 7-25.

Forţei de Muncă au revenit de unde fuseseră detaşate. Institutul de Asigurări Sociale din Ministerul Muncii şi Politicii Sociale este o prezenţă instituţională constantă în perioada analizată.

În cazul Ministerului Sănătăţii, Fondurile Regionale în caz de Îmbolnăviri au adoptat începând cu 2008 denumirea de Fonduri Regionale pentru Sănătate.

Cadrul instituţional în domeniul protecţiei socială în Polonia prezintă un ridicat nivel de stabilitate. Din punct de vedere al învăţarii din greşeli, remarcăm revenirea Ministerului Muncii şi Politici Sociale la denumirea anterioară şi revenirea la structura de gestionare a problematicii forţei de muncă.

Republica Cehă

Ministerul Muncii şi Afacerilor Sociale şi Ministerul Sănătăţii sunt principalii actori instituţionali.

În prima instituţie au fost identificate Administraţia Cehă de Securitate Socială şi autorităţile municipale desemnate. Similar, problematica ocupării forţei de muncă este reprezentată de Administraţia Politicii în domeniul ocupării forţei de Muncă (din 2002). Informaţiile pentru 2004 nu sunt disponibile dar structura a fost reorganizată în Administraţia Serviciilor de Ocupare a Forței de Muncă în perioada 2005-2011 și din 2012 în Biroul Forței de Muncă al Republicii Cehe. La nivel local, Birourile Districtuale în domeniul Forței de Muncă au fost menționate în 2000-2001. Informațiile pentru perioada 2002-2004 nu sunt disponibile dar din 2005 raportările naționale menționează Birourile Locale ale Forţei de Muncă.

În Ministerul Sănătăţii, furnizorii de îngrijire a sănătăţii au fost constant implicaţi în 2000-2014.

Cadrul instituţional al protecţiei sociale din Republica Cehă este stabil pentru perioada analizată. Cele două ministere implicate au păstrat instituţiile subordonate. Reorganizările identificate în Ministerul Muncii şi Afacerilor Sociale se referă la Serviciul de Ocupare a Forţei de Muncă şi sunt mai degrabă clarificări conceptuale decât indicatori ai unei schimbări de politică socială.

România

Şapte actori instituţionali sunt implicaţi în sistemul de protecţie socială. Conform denumirilor din 2000, aceştia erau: Ministerul Muncii şi Protecţiei Sociale, Ministerul Sănătăţii, Ministerul Educaţiei Naţionale, Ministerul Apărării, Ministerul de Interne şi al Reformei Administrative,

Stanescu, S. M. (2014). A Comparative Overview of Social Protection Systems in Member States of the Fifth European Union' Enlargement Wave [Un tablou comparativ al sistemelor de protectie sociala din statele membre ale valului cinci de extindere a Uniunii Europene]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 7-25.

Serviciul Român de Informații și Ministerul Finanțelor Publice. Ultimii doi actori instituționali sunt raportați din 2011.

Ministerul Muncii a devenit în 2008 Ministerul Muncii, Familiei și Egalității de Șanse și în 2009 Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale. Din 2013 este Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice. Dintre instituțiile subordonate, prezențe instituționale constante au fost în domeniul pensiilor (Casa Națională de Pensii și Alte Drepturi de Asigurări Sociale în 2000 cu reorganizările ulterioare) și în domeniul ocupării forței de muncă (în 2000 Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă și Pregătire Vocațională). Instituțiile înființate în perioada de preaderare[5] au fost reorganizate în 2011 iar responsabilitățile transferate unor departamente din Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice. Singura instituție nou-intrată în perioada de post-aderarela UE[6] este încă funcțională.

Slovacia

Sistemul de protecție socială include trei actori instituționali: Ministerul Muncii, Afacerilor Sociale și Familiei; Ministerul de Finanțe și Ministerul Sănătății. În Ministerul Muncii, o prezență constanță este Agenția de Asigurări Sociale. Biroul Național al Forței de Muncă (2000-2002) este din 2005 Biroul pentru forța de muncă, afaceri sociale și familie. Directoratul de Taxe din Ministerul de Finanțe a fost înființat în 2005. Agențiile de asigurări de sănătate nu și-au modificat titulatură.

Cadrul instituțional al protecției sociale din Slovacia este stabil. Un singur actor instituțional nou a fost implicat în perioada post-aderare.

Slovenia

Doi actori instituționali sunt implicați în protecția socială: Ministerul Muncii, Familiei și Afacerilor Sociale și Ministerul Sănătății. Au avut responsabilități comune asupa ocupării dar din 2002, Serviciul de Ocupare a Forței de Muncă din Slovenia este subordonat Ministerului Muncii. Din 2002 s-au înființat două structuri: Centrele de Asistență Socială (subordonate Ministerului Muncii, Familiei și Afacerilor Sociale) și Institutul de Asigurări de Sănătate al Sloveniei (subordonat Ministerului

[5] Autoritatea Națională pentru Protecția Copilului și Adopție (2002) Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Handicap (2004)

[6] Agenția Națională pentru Beneficii Sociale înființată în 2008 și reorganizată prin preluare în 2012 drept Agenția Națională pentru Beneficii Sociale și Inspecție Socială

Stanescu, S. M. (2014). A Comparative Overview of Social Protection Systems in Member States of the Fifth European Union' Enlargement Wave [Un tablou comparativ al sistemelor de protectie sociala din statele membre ale valului cinci de extindere a Uniunii Europene]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 7-25.

Sănătății). Instituțiile analizate și-au păstrat denumirea cu o singură excepție. Institutul pentru Pensii și Asigurări de Invaliditate a devenit din 2005[7] Institutul pentru Pensii și Asigurări de Dizabilitate al Sloveniei.

Construcția instituțională din domeniul protecției sociale în Slovenia este stabilă. Implicarea Ministerului Sănătății s-a produs în perioada de preaderare.

Ungaria

Cele cinci ministere implicate în sistemul de protecție socială au cunoscut profunde reorganizări.

Ministerul Afacerilor Sociale și de Familie a cunoscut cinci restructurări reflectate atât în schimbarea titulaturii cât și în reorganizarea instituțiilor subordonate. În anul următor aderării la UE din 2004, denumirea a fost modificată în Ministerul Afacerilor Sociale și Muncii. Din 2007 a devenit Ministerul Tineretului, Familie, Afacerilor Sociale și Șanselor Egale. Titulatura de Minister al Resurselor Naționale adoptată în 2011 s-a schimbat din 2014 în Ministerul Resurselor Umane.

În perioada 2000-2014, din partea Ministerului Sănătății a fost implicată Administrația Națională a Fondului de Sănătate. S-a modificat din 2005 în Fondul Național de Asigurare de Sănătate. Pentru o perioadă de trei ani (2008-2010), a funcționat Autoritatea de Supervizare a Asigurării de Sănătate.

Ministerul Afacerilor Economice avea în subordine Biroul Național de Ocupare a Forței de Muncă. Din 2005, denumirea s-a schimbat în Biroul de Ocupare a Forței de Muncă și a fost subordonat Ministerului pentru Ocupare și Forță de Muncă (2005-2006). Biroul de Ocupare a Forței de Muncă s-a transformat din 2007 în Biroul de Ocupare a Forței de Muncă și de Social și a fost subordonat Ministerului social (2007-2010). Din 2011 a revenit la titulatura de Birou Național de Ocupare a Forței de Muncă și a fost transferat Ministerului pentru Economia Națională. Din 2012 denumirea a suferit o nouă modificare în Biroul Național pentru Forța de Muncă. În perioada 2011-2012, Autoritatea Ungară de Supervizare Financiară a fost preluată de la Ministerul de Finanțe de către Ministerul pentru Economia Națională. Informațiile pentru 2013 nu sunt disponibile dar în 2014 era raportată Banca Centrală a Ungariei ca îndeplinind aceste sarcini.

[7] Datele nu sunt disponibile pentru 2004

Stanescu, S. M. (2014). A Comparative Overview of Social Protection Systems in Member States of the Fifth European Union' Enlargement Wave [Un tablou comparativ al sistemelor de protectie sociala din statele membre ale valului cinci de extindere a Uniunii Europene]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 7-25.

Analize comparative ale construcției instituționale în domeniul protecției sociale

Au fost identificate ministere permanent implicate în sistemul de protecție socială. Pe lângă ministerul din domeniul social, cel al sănătății a fost prezent în trei sferturi din țările analizate (Bulgaria, Cipru, Lituania, Republica Cehă, România, Slovacia, Slovenia, Ungaria). Acestora se adaugă Ministerul de Finanțe (Cipru) și în România: Ministerul Educației, Ministerul Apărării și Ministerul de Interne.

Printre ministerele nou implicate, cel mai frecvent întâlnit este Ministerul de Finanţe din perioade post-aderare: în Slovacia (2005), în Estonia (2006), în Bulgaria (2007) şi în România (2011). Din perioada de pre-aderare este implicat Ministerul Sănătății în Letonia (2005) și în Polonia (2005). Din perioade post-aderare, sunt implicate în Ungaria Ministerul Economiei Naționale (2011) și în Cipru Ministerul de Interne (2014) .

În două țări au fost identificate ministere care şi-au încetat implicarea în protecție socială: în Polonia Ministerul Economiei şi Forței de Muncă (2005) și în Ungaria Ministerul Ocupării Forței de Muncă și Muncii (2005-2010). Acestea au avut responsabilități în problematica ocupării forței de muncă și care au fost transferate ministerului social (Polonia) sau celui economic (Ungaria).

Tabel 1: Privire de ansamblu a evoluției cadrelor instituționale ale protecție sociale

	Ministere / alte instituții ale administrației publice centrale		Instituții subordonate ministerelor sau altor instituții publice centrale	
	Nou implicate	Și-au încetat activitatea	Nou implicate	Și-au încetat activitatea
Bulgaria	x	-	x	x
Cipru	x	-	x	-
Estonia	x	-	x	x
Ungaria	x	x	x	x
Letonia	x	-	x	x
Lituania	-	-	-	-
Malta	-	-	x	x
Polonia	-	x	x	x
Republica	-	-	x	-

Stanescu, S. M. (2014). A Comparative Overview of Social Protection Systems in Member States of the Fifth European Union' Enlargement Wave [Un tablou comparativ al sistemelor de protectie sociala din statele membre ale valului cinci de extindere a Uniunii Europene]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 7-25.

	Ministere / alte instituții ale administrației publice centrale		Instituții subordonate ministerelor sau altor instituții publice centrale	
	Nou implicate	Și-au încetat activitatea	Nou implicate	Și-au încetat activitatea
Cehă				
România	x	-	x	x
Slovacia	x	-	x	x
Slovenia	-	-	x	x

Cu excepția Lituaniei, au fost identificate noi structuri subordonate ministerelor sau instituțiilor publice centrale. Cu excepția Ciprului, Lituaniei şi Republicii Cehe, au fost identificate şi cazuri în care astfel de structuri şi-au încetat activitatea. Acestea erau active în domeniul ocupării forței de muncă (Bulgaria, Estonia, Malta, Slovenia), în domeniul sănătății (Letonia, Malta, Ungaria), în domeniul egalității de şanse între femei şi bărbați (Malta), în domeniul asistenței sociale (Polonia), în domeniul violenței domestice (Malta), în domeniul persoanelor cu dizabilități (România) şi în protecția copilului (România). În majoritatea cazurilor, responsablitățile au fost transferate unei structuri similare dar subordonate aceleaşi instituții centrale. Rare au fost cazurile în care responsabilitățile au fost transferate altor ministere sau structuri. Menționăm instituții active în ocuparea forței de muncă (Polonia, Slovenia, Ungaria) sau în domeniul sănătății (Letonia).

Concluzii şi viitoare direcții de cercetare

Analiza comparativă a sistemelor de protecție socială din cele douăspreze state membre care au aderat în cel de al cincilea val de extindere a UE permis identificarea a trei categorii de țări: țări cu sisteme de protecție socială stabile. țări cu sisteme moderat reformate şi țări cu sisteme de protecție socială puternic reformate.

În categoria țărilor „stabile", instituțiile din domeniul protecției sociale au fost constant implicate. Schimbările instituționale au fost mai degrabă minore şi au inclus clarificări conceptuale. Lituania prezintă una dintre cele mai stabile construcții instituționale. În cea de a doua categorie a țărilor cu sisteme de protecție socială moderat reformate, schimbările s-au datorat clarificării responsabilităților între diferiți actori instituționali inclusiv a celor nou implicați.

Stanescu, S. M. (2014). A Comparative Overview of Social Protection Systems in Member States of the Fifth European Union' Enlargement Wave [Un tablou comparativ al sistemelor de protectie sociala din statele membre ale valului cinci de extindere a Uniunii Europene]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 7-25.

Tabel 2 Clasificarea țărilor din al cincilea val de aderare la Uniunea Europeană în funcție de modificările instituționale ale sistemelor de protecție socială

Sistem de protecție socială	Țări
Stabil	Cipru, Lituania şi Slovenia
Moderat reformat	Bulgaria, Estonia, Letonia, Polonia, Republica Cehă şi Slovacia
Puternic reformat	Malta, România şi Ungaria

Cea de a treia categorie de ţări include sisteme de protecţie socială care au confruntat puternice reforme ale sistemului de protecţie socială în căutarea celei mai potrivite formule de asumare a responsabilităţilor de stat membru.

Lucrarea aduce o contribuție originală la evidențierea capacității naționale de a face față responsabilităților din domeniul social asumate în calitate de stat membru al UE. Eşecul Strategiei de la Lisabona (2000) impune o mai mare atenţie asupra cercetării mecansimelor care contribuie la îndeplinirea ţintelor fixate prin Strategia Europa 2020. Analiza modificărilor instituționale naționale din noile state membre ale celui mai larg val de extindere a UE oferă o perspectivă comparată cu impact pe termen lung asupra adaptării procedurii standard specifică procesului de negociere la cerințele naționale ale noilor state candidate la UE.

Notă

Această lucrare este elaborată spre publicare sub auspiciile Institutului de Cercetare a Calităţii Vieţii, Academia Română ca parte din proiectul co-finanţat de Uniunea Europeană prin Programului Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013 în cadrul proiectului Pluri şi interdisciplinaritate în programe doctorale şi postdoctorale Cod Proiect POSDRU/159/1.5/S/141086

Bibliografie

Cace, C. 2004. Asigurările *sociale – management, evoluţii şi tendinţe,* Editura Expert, Bucureşti.

European Commission, 2002. *MISSCEEC II Mutual Information System on Social Protection in the Central and Eastern European Countries: Bulgaria, Czech Republic, Estonia, Hungary, Latvia, Lithuania, Poland, Romania, Slovak Republic and Slovenia*

Stanescu, S. M. (2014). A Comparative Overview of Social Protection Systems in Member States of the Fifth European Union' Enlargement Wave [Un tablou comparativ al sistemelor de protectie sociala din statele membre ale valului cinci de extindere a Uniunii Europene]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 7-25.

European Commission, 2005. *Social protection in the Member States of the European Union, of the European Economic Area and in Switzerland*, MISSOC Mutual information system on social protection, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities, Unit E.4

European Commission, 2006. *Social protection in the Member States of the European Union, of the European Economic Area and in Switzerland. Organisation of social protection.* Charts and descriptions, MISSOC Mutual information system on social protection, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities, Unit E.4

European Commission, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, *Bulgaria - organization of social protection*, MISSOC Mutual information system on social protection, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities

European Commission, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, *Cyprus - organization of social protection*, MISSOC Mutual information system on social protection, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities

European Commission, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, *Czech Republic - organization of social protection*, MISSOC Mutual information system on social protection, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities

European Commission, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, *Estonia - organization of social protection*, MISSOC Mutual information system on social protection, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities

European Commission, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, *Hungary - organization of social protection*, MISSOC Mutual information system on social protection, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities

European Commission, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, *Latvia - organization of social protection*, MISSOC Mutual information system on social protection, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities

Stanescu, S. M. (2014). A Comparative Overview of Social Protection Systems in Member States of the Fifth European Union' Enlargement Wave [Un tablou comparativ al sistemelor de protectie sociala din statele membre ale valului cinci de extindere a Uniunii Europene]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 7-25.

European Commission, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, *Lithuania- organization of social protection*, MISSOC Mutual information system on social protection, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities

European Commission, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, *Malta- organization of social protection*, MISSOC Mutual information system on social protection, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities

European Commission, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, *Poland - organization of social protection*, MISSOC Mutual information system on social protection, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities

European Commission, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, *Romania- organization of social protection*, MISSOC Mutual information system on social protection, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities

European Commission, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, *Slovak Republic - organization of social protection*, MISSOC Mutual information system on social protection, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities

European Commission, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, *Slovenia- organization of social protection*, MISSOC Mutual information system on social protection, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities

Legea 705/2001 privind sistemul naţional de asistenţă socială, publicat în Monitorul Oficial, partea I nr. 814 din 18 decembrie 2001

Legea 47/2006 privind sistemul naţional de asistenţă socială, publicată în Monitorul Oficial nr. 239 din 16 martie 2006

Legea 292/2011 a asistenţei sociale, publicat în Monitorul Oficial, partea I nr. 905 din 20 decembrie 2011

Pop, L. M. 2007. Politici sociale în Zamfir, C. şi Stănescu, S. (coordonatori) *Enciclopedia dezvoltării sociale*, Editura Polirom, Iaşi:447 – 452.

Stanciu, M. 2007. Politici sociale şi globalizare în ţările europene în *Calitatea Vieţii*, Revistă de politici sociale, Institutul de Cercetare a

Stanescu, S. M. (2014). A Comparative Overview of Social Protection Systems in Member States of the Fifth European Union' Enlargement Wave [Un tablou comparativ al sistemelor de protectie sociala din statele membre ale valului cinci de extindere a Uniunii Europene]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 7-25.

Calităţii Vieţii, Editura Academiei Române, anul XVIII, nr. 1-2, Bucureşti:137 – 148.

Stănescu, S. M.; Adina Dragotoiu, A.; Marinoiu, A. 2012, *Beneficiile de asistență socială gestionate de Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale,* Revista Calitatea Vieţii, Academia Română, nr. 2/2012

Stănescu, S. M. 2013. *Statul bunăstării între supraviețuire, reformă și integrare europeană,* Editura Pro Universitaria

Zamfir, E. 1993. Protecţie socială în Zamfir, C. şi Vlăsceanu, L. (coordonatori). *Dicţionar de sociologie*, Editura Babel, Bucureşti: 465 – 467.

Stanescu, S. M. (2014). A Comparative Overview of Social Protection Systems in Member States of the Fifth European Union' Enlargement Wave [Un tablou comparativ al sistemelor de protectie sociala din statele membre ale valului cinci de extindere a Uniunii Europene]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 7-25.

Anexe

Notă: Denumirile instituţiilor sunt conforme primei denumiri raportate naţional. Detalii privind schimbările naţionale sunt incluse în lucrare

Sursa. Mutual Information System on Social Protection of the Council of Europe (MISSCEO) (2000-2002 şi 2004) şi Mutual Information system on Social Protection (MISSOC) (2005-2014).

Tabel 3 Sistemul de protecţie socială în Bulgaria

	2000	2001	2002	2004	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Ministerul Forţei de Muncă şi Politicii Sociale											
2.	Ministerul Sănătăţii											
3.					Ministerul de Finanţe							
4.	Cabinetul Miniştrilor			Date indisponibile	Cabinetul Miniştrilor							

Tabel 4 Sistemul de protecţie socială în Cipru

	2000	2001	2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Ministerul Forţei de Muncă şi Asigurării Sociale													
2.	Date indisponibile				Ministerul Sănătăţii									
3.					Ministerul de Finanţe									
4.														Ministerul de Interne

Stanescu, S. M. (2014). A Comparative Overview of Social Protection Systems in Member States of the Fifth European Union' Enlargement Wave [Un tablou comparativ al sistemelor de protectie sociala din statele membre ale valului cinci de extindere a Uniunii Europene]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei” din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 7-25.

Tabel 5 Sistemul de protecţie socială în Estonia

	2000	2001	2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Ministerul Afacerilor Sociale													
2.				Date indisponibile		Ministerul de Finanţe								

Tabel 6 Sistemul de protecţie socială în Letonia

	2000	2001	2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Ministerul Bunăstării													
2.	Serviciul de Stat pentru Venituri													
3.				Date indisponibile	Ministerul Sănătăţii									

Tabel 7 Sistemul de protecţie socială în Lituania

	2000	2001	2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Ministerul Securităţii Sociale şi Muncii													
2.	Ministerul Sănătăţii									Date indisponibile	Ministerul Sănătăţii			

Tabel 8 Sistemul de protecţie socială în Malta

	2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Ministerul pentru Politica Socială											

Stanescu, S. M. (2014). A Comparative Overview of Social Protection Systems in Member States of the Fifth European Union' Enlargement Wave [Un tablou comparativ al sistemelor de protectie sociala din statele membre ale valului cinci de extindere a Uniunii Europene]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 7-25.

Tabel 9 Sistemul de protecţie socială în Polonia

	2000	2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Ministerul Muncii şi Politicii Sociale												
2.				Ministerul Economiei şi Forţei de Muncă								
3.	Ministerul Sănătăţii												

Tabel 10 Sistemul de protecţie socială în Republica Cehă

	2000	2001	2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.		Ministerul Muncii şi Afacerilor Sociale												
2.	Ministerul Sănătăţii													

Tabel 11 Sistemul de protecţie socială în România

	2000	2002	2004	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Ministerul Muncii şi Protecţiei Sociale									
2.	Ministerul Sănătăţii									
3.	Ministerul Educaţiei Naţionale									
4.	Ministerul Apărării									
5.	Ministerul de Interne şi al Reformei Administrative									
6.							Serviciul Român de Informaţii			
7.							Ministerul Finanţelor Publice			

Stanescu, S. M. (2014). A Comparative Overview of Social Protection Systems in Member States of the Fifth European Union' Enlargement Wave [Un tablou comparativ al sistemelor de protectie sociala din statele membre ale valului cinci de extindere a Uniunii Europene]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei” din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 7-25.

Tabel 12 Sistemul de protecţie socială în Slovacia

	2000	2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Ministerul Muncii, Afacerilor Sociale şi Familiei												
2.		Date indisponibile		Ministerul de Finanţe									
3.	Ministerul Sănătăţii												

Tabel 13 Sistemul de protecţie socială în Slovenia

	2000	2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Ministerul Muncii, Familiei şi Afacerilor Sociale												
2.	Ministerul Sănătăţii												

Tabel 14 Sistemul de protecţie socială în Ungaria

	2000	2001	2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Ministerul Afacerilor Sociale şi de Familie													
2.	Ministerul Sănătăţii													
3.					Ministerul Forţei de Muncă şi Ocupării									
4.											Ministerul Economiei Naţionale			
5.	Ministerul de Finanţe													

Stanescu, S. M. (2014). A Comparative Overview of Social Protection Systems in Member States of the Fifth European Union' Enlargement Wave [Un tablou comparativ al sistemelor de protectie sociala din statele membre ale valului cinci de extindere a Uniunii Europene]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 7-25.